

ዳኞች:- ብርሃኑ አመነው

በዕውቀት በላይ

እንዳሻው አዳነ

ሃይሉ ነጋሽ

እትመት አሠፋ

አመልካች:- አቶ ስንዴው ታደሰ - አልቀረቡም

ተጠሪ:- የኢትዮጵያ ገቢዎች እና ጉምሩክ ባለሥልጣን ኮምቦልቻ ቅርንጫፍ

ነ/ፈ.ጅ ዳኛቸው ጌቴ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ ሊቀርብ የቻለው አመልካች የካቲት 05 ቀን 2010 ዓ.ም ጽፎ ባቀረበው አቤቱታ በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የደቡብ ወሎ መስተዳድር ዞን ክፍተኛ ፍ/ቤት በመ.ቁ 23848 ሰኔ 28 ቀን 2009 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ እና የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 01005837 ሕዳር 29 ቀን 2010 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ሥሕተት የተፈጸመበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት አቤቱታ በማቅረቡ ነው።

ለሰበር አቤቱታው መነሻ የሆነው ምክንያት የወርታ ክፍያን የሚመለከት ሲሆን አመልካች ከሳሽ ተጠሪ ደግሞ ተከሳሽ በመሆን ተከራክረዋል። የአሁን አመልካች በሥር ፍ/ቤት ባቀረበው ክስ የቀረጥ እና ታክስ እንዲሁም ወለድ እና ቅጣት መጠናቸው በግምት ብር 2,475,000 /ሁለት ሚሊዮን አራት መቶ ሰባ አምስት ሺህ / የሆኑ

ከቀረጥ ነጻ የገቡ የፈቃድ ዳቁት ፋብሪካ ማሽኖች ያላገባብ ለሶስተኛ ወገን ተላልፈዋል በማለት ለተጠሪው መስሪያ ቤት ጥቆማ የሰጠ መሆኑን፤ በጥቆማው መሠረት ምርመራ ተደርጎ ንብረቶቹ ለሶስተኛ ወገን መተላለፋቸው የተረጋገጠ መሆኑን በመግለጽ ከዚህ የገንዘብ መጠን ላይ ብር 495,000 / አራት መቶ ዘጠና አምስት ሺህ ብር / እንዲከፈለው ይወሰንለት ዘንድ ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው።

ተጠሪ በሰጠው መልስ ባልሰበሰበው ቀረጥ እና ታክስ የወሮታ ክፍያ እንዲፈጽም የማይገደድ መሆኑን፤ ከቀረጥ ነጻ የገቡትን ዕቃዎች ድርጅቱ ለብድር ዋስትና በማስያዝ ከዳሽን ባንክ ብድር ተበድሮ ድርጅቱ ብድሩን መመለስ ባለመቻሉ ባንኩ በአዋጅ 97/90 በተሰጠው ስልጣን መሠረት በሕጋዊ ጨረታ ለቅን ልቦና 3ኛ ወገን ያስተላለፋቸው መሆኑን፤ በመመሪያ ቁጥር 78/2004 ከቀረጥ ነጻ የገባን ዕቃ በማስተላለፍ የቀረበን ጥቆማ ክፍያ የሚፈጸመው ዕቃው ከተያዘ በኋላ ቀረጥ እና ታክስ ተሰልቶ ከሚገኘው ገንዘብ ሆኖ ሳለ ባልተያዘ ንብረት እና ባልተሰበሰበ ቀረጥ እና ታክስ ላይ ወሮታ እንዲከፈል የቀረበው ክስ ሕጋዊ አለመሆኑን እና በክሱ የተገለጸው የገንዘብ መጠን ያልታወቀ እና ምንም ዓይነት ማስረጃ ያልቀረበበት መሆኑን በመግለጽ የአመልካች ክስ ውድቅ ሊደረግ ይገባል በማለት ተከራክሯል።

ጉዳዩ የቀረበለት ፍ/ቤት የግራቀኙን ክርክር ከመረመረ በኋላ ዕቃዎቹ ለብድር በያዘው ዳሽን ባንክ ተሸጠው ለ3ኛ ወገን የተላለፉ በመሆኑ ንብረቶቹን በመያዝ እና በመሸጥ ቀረጥ እና ታክስ ለመሰብሰብ የሚቻል አይደለም፤ ድርጅቱም ስራ ስላቆመ ሌሎች ንብረቶችን ማግኘት አልተቻለም፤ በመመሪያ ቁጥር 78/2004 መሠረት ወሮታ የሚከፈለው ዕቃው ከተያዘ በኋላ ተሰልቶ ከሚገኘው ገንዘብ ላይ ነው፤ ባንኮች ብድራቸውን ለማስመለስ ቀዳሚ መብት ስላላቸው ዕቃው የተሸጠ በመሆኑ ባልተያዘ እና ባልተሰበሰበ ቀረጥ እና ታክስ ላይ የሚከፈል ወሮታ የለም በማለት ወስኗል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የይግባኝ አቤቱታ ያቀረበ ቢሆንም አቤቱታው ተቀባይነት አላገኘም። የሰበር አቤቱታው የቀረበው ይህን ውሳኔ በመቃወም ነው።

የአመልካች የሰበር አቤቱታ መሠረታዊ ይዘትም፡- አመልካች በሰጠሁት ጥቆማ መሠረት ምርመራ ተጣርቶ ማሽኖቹ ለሌላ ሶስተኛ ወገን መተላለፋቸው ተረጋግጧል፤

አመልካች በሕግ የተፈቀደልኝን 20% የወርታ ክፍያ ተጠሪ እንዲከፍለኝ የጠየቅኩ ቢሆንም ተጠሪ መስሪያ ቤት ንብረቶቼን ገቢ ማድረግ ሲኖርበት ሀላፊነቱን ሳይወጣ ባንኮች ንብረቱን ለመሸጥ መብት አላቸው የሚል ምክንያት በመስጠት ለመክፈል ፈቃደኛ አይደለም፤ ጥቆማ የቀረበባቸው ማሽነሪዎች ከቀረጥ እና ታክስ ነጻ መግባታቸው እና ቀረጥ እና ታክሳቸው ሳይከፈል ወደ 3ኛ ወገን የተላለፉ መሆኑ አልተካደም፤ ከቀረጥ ነጻ ሆኖ ወደ ሀገር ውስጥ የገባ ዕቃ ቀረጥ እና ታክሱ ሳይከፈልበት ተመሳሳይ የቀረጥ ነጻ መብት ለሌለው ማንኛውም ሰው ማስተላለፍ ወይም የቀረጥ ነጻ መብት ከተሰጠበት ዓላማ ውጪ መገልገል ወይም በሌሎች ሰዎች ይዞታ እና አገልግሎት እንዲውል ማድረግ የተከለከለ ሲሆን ይህንኑ የተላለፈ ማንኛውም ሰውም የወንጀል ሀላፊነት አለበት፤ ባንኮች የቀረጥ ነጻ መብት በሕጉ ከተቀመጠው ዓላማ ውጪ እንዲያውሉ አልተፈቀደላቸውም፤ ባንኩ ንብረቶቼን በዋስትና ሲይዝ ከቀረጥ ነጻ የገቡ መሆናቸውን ያውቃል፤ ተጠሪ ጥቆማው ከደረሰው በኋላ ምርመራውን በአግባቡ ባለማከናወኑ መጠኑ ሊታወቅ ያልተቻለ ቢሆንም አመልካች ተገቢውን ጥቆማ የሰጠሁ በመሆኑ ወርታው ሊከፈለኝ ይገባል የሚል ነው።

የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ ከቀረጥ ነጻ የገባው ዕቃ ለባንክ ብድር መያዣበመዋሉ ምክንያት አመልካች በአዋጅ ቁጥር 622/2008 እና አዋጅ ቁጥር 859/2008 መሠረት የጠየቁት የወርታ ክፍያ ሊያገኙ አይገባም ተብሎ በሰበር ፍ/ቤቶች የመወሰኑን አግባብነት ለማጣራት ሲባል ጉዳዩ በዚህ ችሎት እንዲታይ ተደርጓል። ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎም ግራቶች በጽሑፍ እንዲከራከሩ ተደርጓል።

የተጠሪ መልስ ይዘት በአጭሩ፡- የንጋት ጸሐይ ዱቄት ፋብሪካ ከዳሽን ባንክ ጋር ለፈጸመው የብድር ውል ማሽነሪዎቹን በዋስትና ያስያዘው ጥቅምት 29 ቀን 1999 ዓ.ም በመሆኑ ለጉዳዩ አግባብነት ያለው አዋጅ ቁጥር 622/2001 እና 859/2006 ሳይሆን በወቅቱ የነበረው አዋጅ ቁጥር 60/90 ነው፤ ድርጅቱ ዕቃዎቹን በዋስትና ባስያዘበት ጊዜ በስራ ላይ የነበረው የጉምሩክ አዋጅ ቁጥር 60/89 / እንደተሻሻለው / ከቀረጥ ነጻ የገቡ ዕቃዎችን ለባንኩ ብድር በመያዣነት ሊውሉ እንደሚችሉ በግልጽ የሚፈቅድም ሆነ የሚከለክል ድንጋጌ የለውም፤ ዕቃዎቹም ከቀረጥ ነጻ የገቡ ስለመሆናቸው ባልተረጋገጠበት እና በማስረጃ ባልተደገፈበት ሁኔታ የጠቋሚ ወርታ የሚከፈልበት

አግባብ የለም፤ መመሪያ ቁጥር 78/2004 የወጣውም አዋጅ ቁጥር 622/2001 ለማስፈጸም ሲሆን ድርጊቱ ተፈጻሚ የተባለው ደግሞ አዋጅ እና መመሪያው ከመውጣቱ በፊት በመሆኑ ጠቋሚው ከመጀመሪያውኑ ወርታ የማግኘት መብት አልተጎናጸፈም፤ ድርጅቱ ምን ዓይነት ዕቃዎችን እንዳስገባ? መቼ እንዳስገባ? ምን ያህል ቀረጥ እና ታክስ መክፈል እንደነበረበት? ያልተረጋገጠ በመሆኑ ይህ ሳይረጋገጥ ወርታ የሚከፈልበት ሕጋዊ ምክንያት የለም፤ ዕቃዎቹ በቀረጥ ነጻ የገቡ ናቸው የሚባል ቢሆን እንኳን ከቀረጥ ነጻ የገቡ ዕቃዎችን ባንክ ዋስትና ይዞ በሚሸጥበት ጊዜ ወርታ ይከፈላል የሚል ሕግ የለም፤ ግለሰቡ ከመጀመሪያውም የሰጠው መረጃ እንጂ ጥቆማ አይደለም፤ በመመሪያ ቁጥር 78/2004 አንቀጽ 5/1/ሀ በህዝብ የሚታወቁ ሕገወጥ ዕቃዎች የሚገኙባቸውን ቦታዎች መጠቀም ባለመብት የሚያስደርግ ጥቆማ አይደለም፤ ከቀረጥ ነጻ የገቡ ቢሆንም በሕጋዊ ሁኔታ ወደ 3ኛ ወገን የሚተላለፉበት ሁኔታ አለ፤ ይህ በሕግ የተቀመጠ ልዩ ሁኔታ እያለ ለመንግስት ተጨባጭ ማስረጃ ባልሰጠበት እና መንግስት ከጥቆማው ያገኘው ጥቅም በሌለበት ሁኔታ ወርታ ሊከፈል አይገባም፤ በመመሪያ ቁጥር 78/2004 አንቀጽ 16/1 እና 2 አንድ ጠቋሚ ወርታ ሊሰጠው የሚችለው ሕገወጥ ዕቃው ከተያዘ እና ለባለስልጣኑ ገቢ ከተደረገ ነው፤ ወርታ ማግኘት የሚችለውም ለባለስልጣኑ ገቢ ከሆነበት ጊዜ ጀምሮ ነው፤ የገንዘብ እና ኢኮኖሚ ሚኒስቴር በባንክ በዋስትና የተያዙ ንብረቶች ሲሸጥ የተገኘው ገቢ በቅድሚያ የባንክ እዳ ለመሸፈን በማዋል ቀሪ ገንዘብ ካለ ብቻ ለመንግስት ዕዳ ክፍያ እንዲውል የወሰነ በመሆኑ አቤቱታው ተቀባይነት የለውም የሚል ነው።

የጉዳዩ አመጣጥ በአጭሩ ከላይ የተገለጸው ነው። እኛም እንዲጣራ የተያዘውን ነጥብ ከግራቀኝ ክርክር፣ ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ሕጎች ጋር በማገናዘብ እንደሚከተለው መርምረንዋል።

አመልካች ከቀረጥ ነጻ ሆነው ወደ ሐገር ውስጥ የገቡ የፈቃድ ዳቂት ፋብሪካ ማሽነሪዎች አላግባብ ለሶስተኛ ወገኖች ተላልፈዋል በማለት ለተጠሪው መስሪያ ቤት ጥቆማ የሰጠ መሆኑን፤ ንብረቶቹ የተላለፉለት የንጋት ጸሐይ ዳቂት ፋብሪካ ከዳሽን ባንክ ጋር ለፈጸመው የብድር ውል ጥቅምት 29 ቀን 1999 ዓ.ም ማሽነሪዎቹን በዋስትና ያስያዘ መሆኑን፤ ተበዳሪው ድርጅት ከባንኩ የተበደረውን ገንዘብ መክፈል ስላቃተው ባንኩ

በአዋጅ 97/90 በተሰጠው ስልጣን መሠረት ንብረቶቹን በሕጋዊ ጨረታ ለቅን ልቦና 3ኛ ወገን ያስተላለፋቸው መሆኑን፤ከቀረጥ ነጻ ገብተዋል የተባሉት ዕቃዎች ምን ዓይነት ዕቃዎች እንደሆኑ? መቼ እንደገቡ? የቀረጥ እና ታክስ መጠናቸው ምን ያህል እንደሆነ የማይታወቅ መሆኑን እና ተጠሪው መስሪያ ቤት ከንብረቶቹ የሰበሰበው የቀረጥ እና ታክስ ክፍያ የሌለ መሆኑን ከክርክሩ ሒደት መገንዘብ ችለናል።

የሕገወጥ ዕቃዎች መረጃ አሰጣጥ፤አያያዝ እና አመዘጋገብ እና የወርታ ክፍያዎችን ለመወሰን ተሻሽሎ የወጣው መመሪያ ቁጥር 78/2004 አንቀጽ 16/1እና2 ድንጋጌ ለባለሥልጣኑ በሚቀርብ ጥቆማ ወይም ያለጥቆማ ሕገወጥ ዕቃው ከተያዘ እና ለባለስልጣኑ ገቢ ከተደረገ ጠቋሚው፤ያዥው፤ትብብር እና ድጋፍ ያደረጉት በሙሉ በመመሪያው መሠረት ወርታ የሚከፈላቸው መሆኑን፤የወርታው ክፍያ የሚከፈለውም ሕገወጥ ዕቃ በመመሪያው አንቀጽ 17 መሠረት ለባለስልጣኑ ገቢ ከሆነበት ቀን ጀምሮ መሆኑን በመግለጽ ይደነግጋል።

በያዝነው ጉዳይ አመልካች ከቀረጥ ነጻ ሆነው ወደ ሐገር ውስጥ የገቡ የፈቃድ ዱቄት ፋብሪካ ማሽነሪዎች አላግባብ ለሶስተኛ ወገኖች ተላልፈዋል በማለት ለተጠሪው መስሪያ ቤት ጥቆማ የሰጠ መሆኑን በመግለጽ የወርታ ክፍያው ሊከፈለኝ ይገባል በማለት የሚከራከር ቢሆንም ከቀረጥ ነጻ ገብተዋል የተባሉት ንብረቶች የተላለፉለት የንጋት ጸሐይ ዱቄት ፋብሪካ ከዳሽን ባንክ ጋር በፈጸመው የብድር ውል ጥቅምት 29 ቀን 1999 ዓ.ም ማሽነሪዎቹን በዋስትና አስይዞ ከባንኩ የተበደረውን ገንዘብ መክፈል ስላቃተው ባንኩ በአዋጅ ቁጥር 97/90 በተሰጠው ስልጣን መሠረት ንብረቶቹን በሕጋዊ ጨረታ ለቅን ልቦና 3ኛ ወገን ገዢ በሽያጭ ያስተላለፋቸው በመሆኑ፤ከቀረጥ ነጻ ገብተዋል የተባሉት ዕቃዎች ምን ዓይነት ዕቃዎች እንደሆኑ? መቼ እንደገቡ? የቀረጥ እና ታክስ መጠናቸው ምን ያህል እንደሆነ የማይታወቅ ከመሆኑም ባሻገር ተጠሪው መስሪያ ቤት ከንብረቶቹ የሰበሰበው የቀረጥ እና ታክስ ክፍያ የለም።

የሕገወጥ ዕቃዎች መረጃ አሰጣጥ፤አያያዝ እና አመዘጋገብ እና የወርታ ክፍያዎችን ለመወሰን ተሻሽሎ የወጣው መመሪያ ቁጥር 78/2004 አንቀጽ 16/2 የወርታው ክፍያ የሚከፈለው ሕገወጥ ዕቃ በመመሪያው አንቀጽ 17 መሠረት ለባለስልጣኑ ገቢ ከሆነበት ቀን ጀምሮ ነው በማለት የሚደነግግ በመሆኑ እና አመልካች ጥቆማ ሰጥቶበታለሁ

የሚለው ከቀረጥ ነጻ ሆኖ የገባው ዕቃ ባንኩ ላበደረው ብድር መክፈያ ይውል ዘንድ በሽያጭ የቅን ልቦና ገዢ ለሆነ 3ኛ ወገን የተላለፈ እና ለተጠሪው መስሪያ ቤት ያልገባ እና ቀረጥ እና ታክስ ያልተሰበሰበበት በመሆኑ በመመሪያው መሠረት ለአመልካች ሊከፈል የሚችል የወርታ ክፍያ ስለማይኖር የስር ፍ/ቤቶች ይህንኑ መሠረት በማድረግ አመልካች ወርታ እንዲከፈለው ያቀረበውን ክስ ውድቅ በማድረግ የሰጡት ውሳኔ በአግባቡ ነው ከሚባል በቀር የተፈጸመ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ሥሕተት አላገኘንበትም። በዚህም ምክንያት ተከታዩን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሳ ኔ

1. በአማራ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የደቡብ ወሎ መስተዳድር ዘን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ.ቁ 23848 ሰኔ 28 ቀን 2009 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ እና የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ.ቁ 01005837 ሕዳር 29 ቀን 2010 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥሕ/ቁ 348/1 መሠረት ጸንቷል።
2. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪ ግራቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ።

- መዝገቡ ውሳኔ ስላገኘ ተዘግቷል። ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

አ/ጎ